

Datum van inontvangstneming : 01/07/2025

Zaak C-324/25

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

12 mei 2025

Verwijzende rechter:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litouwen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

30 april 2025

Verzoekende partij en verweerder in eerste aanleg:

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba

Andere partijen bij de hogere voorziening en verzoekers in eerste aanleg:

Lietuvos krepšinio lyga

VšĮ Utenos Juventus

VšĮ KK Statyba

VšĮ Žalgirio krepšinio centras

VšĮ SSK

VšĮ Neptūno krepšinio klubas

VšĮ Veržlūsė Nevėžis

VšĮ Krepšinio klubas Šiauliai

VšĮ Dzūkijos sportas, thans: VšĮ BC Wolves

VšĮ Krepšinio klubas Lietkabelis

VšĮ Krepšinio sporto klubas Prienai (failliet)

[...]

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS
(hoogste bestuursrechter, Litouwen)

BESCHIKKING

30 april 2025

Vilnius

De uitgebreide kamer van de Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (hoogste bestuursrechter, Litouwen) [...] [samenstelling van de vyriausiasis administracinis teismas] heeft tijdens een terechtzitting van de vyriausiasis administracinis teismas in het kader van de schriftelijke hogerberoepsprocedure de administratieve zaak onderzocht met betrekking tot het hoger beroep van [...] de Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (mededingingsraad van de Republiek Litouwen) tegen de uitspraak van de Vilniaus apygardos administracinis teismas (bestuursrechter in eerste aanleg, Vilnius, per 1 januari 2024 bestuursrechter in eerste aanleg) van 7 juni 2022 van [...] [herhaalde informatie].

De uitgebreide kamer

heeft het volgende vastgesteld:

I.

Voorwerp van het hoofdgeding

- 1 Deze zaak betreft het beroep van de volgende verzoekers: Lietuvos krepšinio lyga (de Litouwse basketbalbond; hierna: „LKL”), de openbare instellingen KK Statyba, Žalgirio krepšinio centras, SSK, Neptūno krepšinio klubas, Dzūkijos sportas, Utenos Juventus, Krepšinio klubas Lietkabelis, Krepšinio klubas Šiauliai en Veržluis Nevėžis, en de failliete openbare instelling VšĮ Krepšinio sporto klubas Prienai (hierna gezamenlijk: „basketbalclubs”) tegen besluit nr. 1S-124 van verweerder, de Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (de mededingingsraad van de Republiek Litouwen; hierna: „mededingingsraad”) van 16 november 2021 (hierna: „bestreden besluit”).
- 2 In het bestreden besluit heeft de mededingingsraad vastgesteld dat verzoekers inbreuk hadden gemaakt op artikel 5, lid 1, onder 1), van de wet inzake het mededingingsrecht en op artikel 101, lid 1, onder a), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), en ter zake boetes opgelegd.

Rechtsgrondslag: Unierecht

- 3 Volgens artikel 101, lid 1, onder a), VWEU zijn overeenkomsten tussen ondernemingen, besluiten van een ondernemersvereniging en onderling afgestemde feitelijke gedragingen van ondernemingen welke de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of ten gevolge hebben

dat de mededinging binnen de interne markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst, onverenigbaar met de interne markt en verboden. Artikel 101, lid 1, onder a), luidt dat overeenkomsten die bestaan in het rechtstreeks of zijdelings bepalen van de aan- of verkoopprijzen of van andere contractuele voorwaarden een overtreding van dat verbod vormt.

- 4 Volgens artikel 165 VWEU „[draagt] de Unie bij tot de bevordering van de Europese inzet op sportgebied, rekening houdend met haar specifieke kenmerken, haar op vrijwilligerswerk berustende structuren en haar sociale en educatieve functie” (lid 1, tweede alinea). Het optreden van de Unie dient erop te zijn gericht „de Europese dimensie van de sport te ontwikkelen, door de eerlijkheid en de openheid van sportcompetities en de samenwerking tussen de verantwoordelijke sportorganisaties te bevorderen, en door de fysieke en morele integriteit van sportlieden, met name jonge sporters, te beschermen” (lid 2, zevende streepje).

Rechtsgrondslag: nationaal recht

- 5 In artikel 5, lid 1, onder 1), van de wet inzake het mededingingsrecht wordt bepaald dat „alle overeenkomsten die het beperken van de mededinging als doel hebben of die de mededinging mogelijk of daadwerkelijk beperken, verboden zijn, en nietig vanaf het tijdstip waarop zij worden aangegaan, met inbegrip van overeenkomsten die rechtstreeks of zijdelings de prijs van bepaalde goederen of andere verkoop- of koopvoorwaarden vaststellen (bepalen)”.
- 6 In artikel 3, lid 18, van de wet inzake het mededingingsrecht („Definities”) wordt bepaald dat onder „goederen” wordt verstaan: „alle voorwerpen van verkoop of koop, met inbegrip van diensten van elke aard, werken, rechten of effecten. De overdracht of verkrijging van goederen door middel van een overeenkomst van verkoop en koop, een leveringscontract of een andere transactie geldt als een verkoop of koop. Artikelen/eigendommen die uit hoofde van een lease- of leningsovereenkomst worden overgedragen, worden als gelijkwaardig aan goederen beschouwd”.

Relevante feiten en opmerkingen vooraf

- 7 De naar privaatrecht opgerichte vereniging LKL is de sterkste basketbalbond voor profspelers (heren) in Litouwen, die een jaarlijks basketbalkampioenschap organiseert waarin de bij de LKL aangesloten clubs het tegen elkaar opnemen. Gedurende de betrokken periode organiseerde de LKL het Betsafe-LKL-basketbalkampioenschap 2019-2020, waarin verzoekers, de basketbalclubs, het tegen elkaar opnemen.
- 8 Gezien de uitbraak van de coronapandemie en de beperkingen die de overheidsinstanties in verband met de uitbraak van de pandemie hadden opgelegd, hebben de leden van het bestuur van de LKL, bestaande uit vertegenwoordigers van de basketbalbond en van de basketbalclubs, op 13 maart 2020 een buitengewone bestuursvergadering (hierna: „vergadering van 13 maart 2020”)

gehouden. De deelnemers aan die vergadering hebben toen de situatie besproken en besloten om het Betsafe-LKL-basketbalkampioenschap 2019-2020 stop te zetten wegens de overmacht die door de coronapandemie was ontstaan. In deze zaak is geen sprake van een geschil over de vraag of het besluit aangaande de uitkomst van het kampioenschap verenigbaar was met de vereisten van het mededingingsrecht.

- 9 Na de vergadering van 13 maart 2020 heeft de mededingingsraad de LKL en de basketbalclubs verzocht om informatie over de vergadering van 13 maart 2020 en de na die vergadering tussen de vertegenwoordigers gevoerde e-mailcorrespondentie, daar hij zich bewust was geworden van in het publieke domein aanwezige informatie aangaande onenigheid tussen de vertegenwoordigers van de basketbalclubs over de betaling van salarissen aan de spelers, waarbij hij vermoedde dat de LKL en de basketbalclubs tijdens de vergadering ook een mededingingsbeperkende overeenkomst waren aangegaan, door de aankoopprijs van de diensten van de basketbalspelers te bepalen. Na beoordeling van de tijdens de vergadering van 13 maart 2020 gehouden besprekingen en van de na de vergadering door de vertegenwoordigers van de basketbalclubs gevoerde correspondentie heeft de mededingingsraad besloten dat de LKL en de basketbalclubs tijdens de vergadering ook een overeenkomst waren aangegaan waarin de aankoopprijs van de diensten van basketbalspelers werd bepaald en dat de basketbalclubs na het stopzetten van het Betsafe-LKL-basketbalkampioenschap 2019-2020 de salarissen of andere financiële compensatie van de spelers voor de rest van het basketbalseizoen vanaf de datum van het stopzetten van het kampioenschap niet zouden betalen. Bijgevolg heeft de mededingingsraad in het bestreden besluit vastgesteld dat de overeenkomst een verboden overeenkomst tussen concurrenten vormde die ertoe strekte de mededinging te beperken.
- 10 De LKL en de basketbalclubs hebben bij de [bestuursrechter in eerste aanleg, Vilnius] beroep ingesteld tot vernietiging van het bestreden besluit. [...] Bij uitspraak van 7 juni 2022 heeft [die rechter] vastgesteld dat de klachten van verzoekers gegrond waren en het bestreden besluit vernietigd. De rechter in eerste aanleg heeft geoordeeld dat er onvoldoende bewijs was voor de conclusie dat de bedoelingen van de LKL en de basketbalclubs afgestemd waren en dat hun tijdens de vergadering gehouden besprekingen tot een overeenkomst hadden geleid, en dat de mededingingsraad bij de vaststelling van het bestreden besluit had nagelaten te beoordelen wat de gevolgen van de overeenkomst voor de mededinging zouden zijn en of die overeenkomst in het licht van de coronapandemie en de opgelegde quarantainevoorwaarden noodzakelijk was, of om in het licht van de na te streven doelstellingen de proportionaliteit van die overeenkomst te beoordelen.
- 11 Aangezien de mededingingsraad het niet met die uitspraak eens was [...], heeft hij hoger beroep ingesteld bij de vyriausiasis administracinis teismas en die rechter verzocht om de bestreden uitspraak te vernietigen. De mededingingsraad stelt zich op het standpunt dat het bestreden besluit gemotiveerd en rechtmatig is, en dat de

rechter in eerste aanleg bij het doen van zijn uitspraak de feiten van het geschil verkeerd heeft beoordeeld en de tijdens de vergadering van 13 maart 2020 tussen de LKL en de basketbalclubs gesloten overeenkomst juridisch onjuist heeft geclassificeerd. Derhalve betreft de hogerberoepsprocedure bij de vyriausiasis administracinis teismas de beoordeling van mogelijk door de rechter in eerste aanleg verkeerd vastgestelde feiten (of er sprake was van een overeenkomst) en van de mogelijk onjuiste toepassing van het recht door die rechter (hoe de overeenkomst was geclassificeerd).

- 12 Hoewel de nationale rechter bij uitsluiting bevoegd is om de feiten van het hoofdgeding vast te stellen en te beoordelen (zie bijvoorbeeld arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 6 oktober 2021, *Conorzio Italian Management*, C-561/19, ECLI:EU:C:2021:799, punt 35), erkent de (uitgebreide) kamer bij de huidige stand van het geding, en na beoordeling van het bewijsmateriaal in deze zaak en het betoog van partijen, het vaststaande feit dat de LKL en de basketbalclubs tijdens de vergadering van 13 maart 2020 hun bedoelingen hebben afgestemd en een overeenkomst hebben gesloten om de spelers op grond van de geldende contracten tussen de basketbalclubs en de basketbalspelers die zij ten tijde van de overeenkomst in dienst hadden voor de rest van het seizoen geen salaris te betalen. Deze conclusie, te weten dat sprake was van een overeenkomst, wordt naar het oordeel van de (uitgebreide) kamer ondersteund door in het dossier aanwezig bewijsmateriaal ten aanzien van de tijdens de vergadering van 13 maart 2020 gehouden besprekingen en de na die vergadering gevoerde correspondentie, zoals op juiste wijze in het bestreden besluit is neergelegd.
- 13 De (uitgebreide) kamer heeft echter vragen omtrent de uitlegging en de toepassing van het recht wat betreft de juridische classificatie van de overeenkomst tussen de LKL en de basketbalclubs. Aangezien in het bestreden besluit een inbreuk wordt vastgesteld op artikel 5, lid 1, van de wet inzake het mededingingsrecht, waarin in wezen artikel 101, lid 1, VWEU wordt herhaald, en op artikel 101, lid 1, VWEU, is het Hof bevoegd om de in deze zaak toepasselijke bepalingen van het mededingingsrecht uit te leggen (zie bijvoorbeeld arrest van het Hof van 26 november 2015, *Maxima Latvija*, C-345/14, ECLI:EU:C:2015:784, punt 14).

De uitgebreide kamer

stelt het volgende vast:

II.

- 14 [...] [verplichting om het verzoek in te dienen krachtens artikel 267, lid 3, VWEU]
- 15 Gelet op de aard van de vastgestelde inbreuk en de feitelijke en juridische omstandigheden van deze zaak, en om ervoor te zorgen dat het mededingingsrecht van de Unie uniform en doeltreffend wordt toegepast, is het naar het oordeel van de uitgebreide kamer passend om deze aangelegenheid naar het Hof te verwijzen

voor een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van de bepalingen van het in deze zaak toepasselijke primaire Unierecht.

Prejudiciële vragen

- 16 In het bestreden besluit heeft de mededingingsraad vastgesteld dat de LKL en de basketbalclubs een overeenkomst hadden gesloten waarin de prijzen voor de aankoop van de diensten van basketbalspelers werden bepaald en dat die overeenkomst ertoe strekte de mededinging te beperken, zodat de vereisten van artikel 5, lid 1, onder 1), van de wet inzake het mededingingsrecht en van artikel 101, lid 1, VWEU werden geschonden. De mededingingsraad heeft vastgesteld dat de LKL en de basketbalclubs een overeenkomst waren aangegaan waarin de aankoopprijzen van de diensten van basketbalspelers werden bepaald, daar zij na het stopzetten van het Betsafe-LKL-basketbalkampioenschap 2019-2020 overeenkwamen om de basketbalspelers vanaf de datum van het stopzetten van dat kampioenschap voor de rest van het basketbalseizoen geen salaris of andere financiële compensatie te betalen. Waar de basketbalclubs individuele besluiten aangaande de betaling van salaris aan de spelers hadden moeten nemen, zijn zij in de onderhavige zaak echter niet onafhankelijk van elkaar opgetreden, daar zij tijdens de vergadering van 13 maart 2020 een overeenkomst met betrekking tot betaling van salaris aan spelers zijn aangegaan en daarmee volgens de mededingingsraad de concurrentie tussen hen wat betreft de prijzen van de diensten van de spelers hebben beperkt. Dientengevolge wenst de mededingingsraad te bewijzen dat in de onderhavige zaak de verboden overeenkomst tussen de sportvereniging (LKL) en de leden ervan (basketbalclubs) is gesloten ter vaststelling van de prijs voor de diensten van basketbalspelers die bij die basketbalclubs in dienst waren.
- 17 In die context zij ten aanzien van de vraag of de LKL en de basketbalclubs voor de toepassing van het mededingingsrecht economische actoren zijn, om te beginnen opgemerkt dat volgens de rechtspraak van het Hof sportbeoefening, voor zover het daarbij gaat om een economische activiteit, onder de Unierechtelijke bepalingen valt die op een dergelijke activiteit van toepassing zijn (zie bijvoorbeeld arrest van 12 december 1974, [REDACTED] 36/74, EU:C:1974:140, punt 4; arrest van 21 december 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, punt 83).
- 18 Enkel bepaalde specifieke regels die uitsluitend zijn vastgesteld om niet-economische redenen en die betrekking hebben op kwesties waarbij het uitsluitend om de sport als zodanig gaat, kunnen worden beschouwd als regels die niets te maken hebben met een economische activiteit. Dat is met name het geval bij regels op grond waarvan buitenlandse spelers worden uitgesloten van deelname aan competities tussen teams die elk hun land vertegenwoordigen of waarbij criteria worden vastgesteld voor de selectie van atleten die individueel aan competities deelnemen (zie bijvoorbeeld arrest van 15 december 1995, [REDACTED] C-415/93, EU:C:1995:463, punten 76 en 127; arrest van 4 oktober 2024, FIFA, C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824, punt 76). Met uitzondering van die specifieke

regels kunnen regels die door sportfederaties worden vastgesteld tot regeling van arbeid in loondienst of dienstverrichtingen van professionele of semiprofessionele sporters en, meer algemeen, regels die dergelijke arbeid of dienstverrichtingen weliswaar niet formeel beheersen maar er niettemin een indirecte uitwerking op hebben, onder de artikelen 45, 49 en 56 VWEU vallen (zie bijvoorbeeld arrest van 21 december 2023, *European Superleague Company*, C-333/21, EU:C:2023:1011, punten 85 en 86). Evenzo vallen de door dergelijke federaties vastgestelde regels en, meer algemeen, de handelwijze van die federaties onder de VEU-bepalingen betreffende het mededingingsrecht wanneer de voorwaarden voor toepassing van die bepalingen zijn vervuld (zie bijvoorbeeld arrest van 4 oktober 2024, *FIFA*, C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824, punt 78).

- 19 Het Hof heeft in zijn rechtspraak de eigenschappen van een economische activiteit onder meer erkend in het kader van de contracten van profvoetballers, waarin hun arbeidsvoorwaarden zijn vastgesteld en, indirect, de economische activiteit waartoe die arbeid aanleiding kan geven (zie bijvoorbeeld arrest van 4 oktober 2024, *FIFA*, C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824, punt 80). Tevens blijkt uit de rechtspraak van het Hof dat aangelegenheden met betrekking tot de samenstelling van de ploegen, die een van de essentiële parameters vormt van de competities waarin de profvoetbalclubs het tegen elkaar opnemen en deze competities aanleiding geven tot een economische activiteit, ook moet worden geacht een directe uitwerking te hebben op die economische activiteit en op de concurrentie tussen de profvoetbalclubs die deze activiteit uitoefenen (zie bijvoorbeeld arrest van 21 december 2023, *Royal Antwerp Football Club*, C-680/21, EU:C:2023:1010, punt 61).
- 20 Naar het oordeel van de (uitgebreide) kamer kunnen de LKL en de basketbalclubs in de onderhavige zaak worden beschouwd als ondernemingen/economische actoren in de zin van artikel 101 VWEU en kunnen hun activiteiten in de context van het hoofdgeding onder de vereisten van artikel 101 VWEU vallen. Hoewel de activiteiten van de LKL en de basketbalclubs in de onderhavige zaak werden verricht op het gebied van sport (professionele basketbalclub), kan in het licht van de hierboven vermelde rechtspraak van het Hof worden betoogd dat de activiteiten van verzoekers ten aanzien van het organiseren van sportevenementen (het Betsafe-LKL-basketbalkampioenschap 2019-2020) en de aankoop van diensten van basketballers, dat wil zeggen het sluiten van contracten met de basketballers en de uitvoering ervan, beschouwd kunnen worden als een economische activiteit. De basketbalclubs zijn contracten met ingehuurde spelers aangegaan om onder meer met behulp van de individuele vaardigheden van de speler in kwestie economische voordelen voor de betreffende club te genereren, waarbij zij de prestaties van de betrokken club verbeteren en competities winnen, en aangelegenheden inzake de contracten met betrekking tot het verlenen van betaalde diensten zijn profijtelijk wat betreft de inhoud ervan en moeten bijgevolg worden geacht betrekking te hebben op economische activiteiten. Derhalve kan worden geconcludeerd dat de basketbalclubs ter zake in feite als economische actoren handelden op de markt voor de aankoop van diensten van basketballers, op welke markt de clubs met elkaar concurreren op prijs.

- 21 In die context zij opgemerkt dat er in de rechtspraak van het Hof inzake de toepassing van het mededingingsrecht op het gebied van sport „besluit[en] van een ondernemersvereniging” zijn onderzocht die dienen te worden beschouwd als besluiten waarbij een reglement wordt vastgesteld of uitgevoerd dat een rechtstreekse uitwerking heeft op de voorwaarden waaronder de ondernemingen die er al dan niet direct lid van zijn, hun economische activiteit uitoefenen (zie bijvoorbeeld arrest van 21 december 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punt 81). In de onderhavige zaak betreft het hoofdgeding echter de juridische classificatie van de „overeenkomst tussen ondernemingen” in de context van de beoordeling in het bestreden besluit van een informele overeenkomst om de spelers voor de rest van het seizoen geen salaris te betalen, hetgeen naar zijn aard niet vergelijkbaar is met regels voor het organiseren van sportcompetities of met de voorwaarden voor verenigingsleden om hun activiteiten te verrichten.
- 22 Op basis van de feiten van de onderhavige zaak werden er gedurende de betrokken periode tussen de basketbalclubs en de spelers contracten met betrekking tot sportactiviteiten gesloten, waarbij in wezen werd overeengekomen dat een specifieke basketbalspeler zich in ruil voor een door de respectieve club betaalde vergoeding voor de duur van het contract (die varieerde van één seizoen tot meer dan drie seizoenen) verplichtte tot verlening van diensten aan die club en tot deelname aan competities als onderdeel van de ploeg van de betalende basketbalclub, en dat de basketbalclub zich verplichtte tot betaling aan de basketbalspeler van een beloning voor die diensten, zoals neergelegd in het contract.
- 23 Dientengevolge waren de spelers voor de duur van de contracten met betrekking tot sportactiviteiten verplicht om ten behoeve van de basketbalclubs voor de langere termijn diensten te verlenen en sportactiviteiten te verrichten, waarvoor de spelers op basis van een overeengekomen prijs voor de diensten werden betaald. Bijgevolg kan worden begrepen dat de rechtsbetrekking tussen de basketbalclubs en de spelers naar haar aard de eigenschappen van een arbeidsverhouding had (zie bijvoorbeeld arrest van het Hof in Lawrie-Blum, 66/85, EU:C:1986:284, punt 17).
- 24 In de rechtspraak van het Hof wordt bevestigd dat de bepalingen inzake het vrije verkeer van werknemers van belang zijn voor diensten die verleend worden door professionele sporters en dat de betreffende betrekkingen tussen de spelers en hun club op het gebied van sport kan worden onderzocht in de context van de arbeidsverhouding (zie punt 18 van de onderhavige beschikking; en arrest van het Hof van 15 december 1995, [REDACTED] C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463; arrest van 4 oktober 2024, FIFA, C-650/22, ECLI:EU:C:2024:824, punt 82). Voorts hebben de Europese Commissie, zijnde de bevoegde mededingingsautoriteit¹ op Unieniveau, en de mededingingsraad, zijnde de bevoegde mededingingsautoriteit²

¹ Mededingingsbeleidsnota “Antitrust in Labour Markets”.

² Memorandum „Agreements restricting competition in labour markets”.

op Litouws niveau, richtsnoeren voor de toepassing van het mededingingsrecht op de arbeidsmarkt gepubliceerd. Daarnaast [...] heeft een Portugese rechter een prejudiciële vraag aan het Hof voorgelegd over de beoordeling van zogenoemde „niet-wervingsovereenkomsten” in de context van artikel 101 VWEU (CD Tondela e.a., C-133/24).

- 25 Aangezien een van de wezenlijke eigenschappen van een arbeidsverhouding de beloning is, dat wil zeggen de beloning voor de activiteit (in dit geval de door de basketbalspelers te verlenen diensten) die op grond van het door de partijen gesloten contract dient te worden betaald, en het beloningsaspect ook de betreffende rechtsbetrekking tussen de basketbalclubs en de spelers bepaalde, konden de betalingen die in het hoofdgeding op grond van de contracten met betrekking tot de sportactiviteiten aan de spelers zijn gedaan naar het oordeel van de (uitgebreide) kamer in een dergelijke situatie worden beschouwd als een aan de spelers van de basketbalclubs betaalde beloning.
- 26 In zijn rechtspraak heeft het Hof horizontale prijsbepaling door kartels onderzocht (zie bijvoorbeeld arrest van 2 april 2020, Budapest Bank e.a., C-228/18, ECLI:EU:C:2020:265, punt 36; arrest van 26 november 2015, Maxima Latvija, C-345/14, ECLI:EU:C:2015:784, punt 19).
- 27 In de onderhavige zaak werd de inbreuk op het mededingingsrecht op grond van prijsbepaling echter vastgesteld op basis van de logica dat de overeenkomst om de basketbalspelers voor de rest van het seizoen, dat wil zeggen op grond van de bestaande contracten, geen prijs te betalen, werd beschouwd als een overeenkomst tot vaststelling van de aankoopprijs van de door de basketbalclubs te betalen diensten van de spelers, en uit het feit dat die overeenkomst een algemene verandering tot gevolg had van de door de clubs betaalde beloning voor de diensten waarvoor zij normaal gesproken met elkaar zouden hebben geconcurrereerd, was naar voren gekomen dat sprake was van een overeenkomst tussen de partijen daarbij tot vaststelling van de prijs, dat wil zeggen om geen prijs te betalen. In het hoofdgeding werd dus de overeenkomst waarin de prijs van de diensten werd bepaald, vastgesteld zonder dat was onderzocht dat de partijen daarbij prijssegmenten of -plafonds voor diensten van spelers waren overeengekomen, maar door te oordelen dat sprake was van een gemeenschappelijk standpunt inzake betalingen op grond van de bestaande contracten.
- 28 Of de overeenkomst, waarvan de strekking in wezen verband hield met de uitvoering van de geldende contracten tussen de basketbalclubs en de spelers ten tijde van de overeenkomst, dat wil zeggen stopzetting van de betaling van de salarissen van de spelers voor de rest van het seizoen, kan worden beschouwd als een overeenkomst waarin voor de toepassing van het mededingingsrecht de aankoopprijs van diensten wordt bepaald, dient naar het oordeel van de (uitgebreide) kamer in de onderhavige zaak, gelet op de specifieke aard van de in het bestreden besluit vastgestelde inbreuk, te worden verduidelijkt, aangezien partijen niet stellen dat de LKL en de basketbalclubs de aan de basketbalspelers

voor hun diensten te betalen prijs zijn overeengekomen op grond van in de toekomst tussen de basketbalclubs en hun spelers te sluiten contracten.

- 29 Om de hierboven vermelde redenen wenst de (uitgebreide) kamer te vernemen of, gelet op de overwegingen in de onderhavige beschikking betreffende de specifieke aard van de verhouding tussen de economische actoren en de basketbalspelers die bij hen in dienst zijn, kan worden geconcludeerd dat de economische actoren (de LKL en de basketbalclubs), als werkgevers jegens de basketbalspelers die bij hen in dienst zijn, op basis van een overeenkomst zoals de in het hoofdgeding aan de orde zijnde overeenkomst, een overeenkomst zijn aangegaan waarbij zij, na overeengekomen te zijn om de ingehuurde werknemers niet dat deel van hun salaris te betalen dat op grond van de bestaande contracten betrekking heeft op de rest van het seizoen, de te betalen salarissen hebben vastgesteld, dat wil zeggen dat zij die werknemers geen salaris zouden betalen. Een dergelijke overeenkomst kan naar haar aard in wezen worden beschouwd als een loonvaststellingsovereenkomst. Onder die omstandigheden zou het Hof naar het oordeel van de (uitgebreide) kamer, rekening houdend met de rechtsbetrekking tussen de economische actoren en de basketbalspelers, die de eigenschappen van een arbeidsverhouding heeft, in de onderhavige zaak dienen uit te leggen of een overeenkomst van een dergelijke aard tussen de economische actoren met betrekking tot de niet-betaling van salarissen kan worden beschouwd als een overeenkomst „waarin de aankoopprijs van diensten wordt bepaald”.
- 30 Derhalve wenst de (uitgebreide) kamer met zijn eerste prejudiciële vraag te vernemen of een overeenkomst tussen basketbalclubs en hun vereniging, die een basketbalclubkampioenschap organiseert, om basketbalspelers die bij die basketbalclubs in dienst zijn op grond van hun geldende contracten geen salaris te betalen, kan worden beschouwd als een mededingingsbeperkende overeenkomst, doordat daarin de aankooprijzen van de diensten van de basketbalspelers worden bepaald.
- 31 Indien die vraag bevestigend wordt beantwoord, betreffen de vragen van de (uitgebreide) kamer, gelet op de economische en juridische context van de aan de orde zijnde overeenkomst in het licht van de uitbraak van de coronapandemie, ook de toetsing van de overeenkomst tussen de betrokken economische actoren aan artikel 101, lid 1, VWEU, en de relevantie van de ongebruikelijke context van die overeenkomst wat betreft de aansprakelijkheid van de betrokken economische actoren.
- 32 Zoals hierboven is vermeld, heeft de mededingingsraad in het bestreden besluit vastgesteld dat de overeenkomst tussen de economische actoren in de onderhavige zaak een overeenkomst vormde waarin de aankoopprijs van diensten van basketbalspelers werd bepaald, aangezien basketbalclubs met elkaar concurreren op de prijzen voor de diensten van basketbalspelers, maar dat de basketbalclubs, door overeen te komen de spelers niet te betalen, de aankoopprijs van de diensten van de spelers zijn overeengekomen. Op deze conclusie blijken verzoekers volgens hun pleidooi kritiek te hebben, onder meer door aan te voeren dat de door

de mededingingsraad onderzochte gedragingen enkel betrekking hadden op de handelwijze op grond van de bestaande contracten tussen basketbalclubs en hun spelers, maar dat de betaling van salaris aan spelers de concurrentie tussen de basketbalclubs ten aanzien van nieuwe contracten niet ongunstig heeft beïnvloed, aangezien de basketbalclubs ná het kampioenschap met elkaar concurreren op het punt van de toekenning van contracten met spelers, en er in het hoofdgeding geen overeenkomst aan de orde was tot vaststelling van de aankoopprijs van de diensten van de spelers, en een dergelijke overeenkomst uitsluitend tot stand kon zijn gekomen met betrekking tot het standpunt van de club inzake de betaling van salarissen op grond van de bestaande contracten, en niet inzake de vaststelling van een prijs voor toekomstige contracten of diensten.

- 33 Na een inbreuk op het mededingingsrecht te hebben vastgesteld, heeft de mededingingsraad in het bestreden besluit geconcludeerd dat de overeenkomst een verboden overeenkomst vormde die de mededinging naar strekking beperkte, [...] [herhaalde informatie] en hoefden de gevolgen van de overeenkomst voor de mededinging, na vaststelling dat de economische actoren op basis van prijsbepaling een verboden overeenkomst tussen concurrenten hadden gesloten, niet meer te worden beoordeeld om de inbreuk te kunnen vaststellen. In dit verband heeft de mededingingsraad er ook op gewezen dat basketbalclubs voor de aankoop van diensten van basketbalspelers met elkaar concurreren op prijs, en dat in een overeenkomst zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is bijgevolg het standpunt van clubs in verschillende economische en juridische situaties werd afgestemd en die overeenkomst in wezen gericht was op het voorkomen van de afzonderlijke juridische, financiële en reputatiegevolgen daarvan voor elke individuele basketbalclub. Om die redenen heeft de mededingingsraad geconcludeerd dat de overeenkomst de mededinging naar strekking beperkte en alle door de economische actoren geboden uiteenzettingen om de in het bestreden besluit beoordeelde handelwijze te rechtvaardigen, afgewezen.
- 34 Met die stellingen waren de LKL en de basketbalclubs het niet eens, waarbij zij onder meer hebben aangevoerd dat dergelijke gevolgtrekkingen van de mededingingsraad niet gerechtvaardigd waren en dat de situatie van het hoofdgeding moest worden beoordeeld in de economische en juridische context van de overeenkomst na de uitbraak van de coronapandemie gedurende de betrokken periode en de vaststelling door de betreffende instanties van de aanverwante beperkingen ten aanzien van economische activiteiten. Tevens hebben de LKL en de basketbalclubs in wezen benadrukt dat zij tijdens de vergadering van 13 maart 2020 gesproken hebben over de beëindiging van sportcompetities en de desbetreffende risico's en gevolgen van de pandemie, en dat de mededingingsraad had nagelaten die ongebruikelijke feitelijke situatie naar behoren te beoordelen. Zoals hierboven is vermeld, was de rechter in eerste aanleg, die het beroep van de LKL en de basketbalclubs heeft toegewezen en het bestreden besluit heeft vernietigd, het met verzoekers eens, en heeft hij geoordeeld dat de mededingingsraad in het hoofdgeding de gevolgen van de overeenkomst voor de mededinging had moeten evalueren en rekening had moeten houden met

de vraag of de betreffende gedragingen in de context van de coronapandemie noodzakelijk en proportioneel waren.

- 35 In die context zij opgemerkt dat de minister van Gezondheid van de Republiek Litouwen, handelend in zijn hoedanigheid van staatshoofd voor noodoperaties, in punt 1 van besluit nr. V-342 van 12 maart 2020, „Inzake maatregelen ter beheersing van het coronavirus (COVID-19)”³, dat op 13 maart 2020 in werking is getreden, de aanwezigheid in inrichtingen op het gebied van cultuur, vrije tijd, entertainment en sport, het verlenen van diensten aan bezoekers, en de werkzaamheden van dagverblijven voor kinderen, gehandicapten en ouderen (punt 2) heeft verboden. Op 14 maart 2020 heeft de regering van de Republiek Litouwen resolutie nr. 207, „Inzake de afkondiging van quarantaine op het territorium van de Republiek Litouwen”⁴, vastgesteld, die op 15 maart 2020 in werking is getreden, en op grond waarvan onder meer de volgende aanwezigheid in inrichtingen op het gebied van cultuur, vrije tijd, entertainment en sport, en de nauw contact vergende fysieke diensten aan bezoekers (punt 3.2.2), en alle evenementen en bijeenkomsten in open en gesloten ruimten (punt 3.2.3) werden verboden.
- 36 Volgens de rechtspraak van het Hof moet bij de beoordeling of een overeenkomst tussen ondernemingen of een besluit van een ondernemersvereniging voor de mededinging in die mate schadelijk is dat zij kan worden geacht „naar strekking” de mededinging te beperken in de zin van artikel 101, lid 1, VWEU, worden gelet op de bewoordingen en de doelstellingen, alsook de economische en juridische context ervan. Bij de beoordeling van die context moet ook rekening worden gehouden met de aard van de betrokken goederen of diensten en met de daadwerkelijke voorwaarden voor het functioneren en de structuur van de betrokken markt of markten (zie bijvoorbeeld arrest van 2 april 2020, Budapest Bank e.a., C-228/18, ECLI:EU:C:2020:265, punten 51-53).
- 37 Volgens vaste rechtspraak van het Hof valt niet elke overeenkomst tussen ondernemingen die, of elk besluit van een ondernemersvereniging dat de handelingsvrijheid beperkt van de ondernemingen die partij zijn bij die overeenkomst of die dat besluit moeten naleven, automatisch onder het verbod van artikel 101, lid 1, VWEU. Uit het onderzoek van de economische en juridische context waarin bepaalde van die overeenkomsten en besluiten moeten worden geplaatst, kan namelijk naar voren komen, ten eerste, dat deze worden gerechtvaardigd door het nastreven van een of meer legitieme doelstellingen van algemeen belang die als zodanig niet mededingingsverstorend zijn, ten tweede, dat de concrete middelen waarmee die doelstellingen worden nagestreefd, daar werkelijk toe noodzakelijk zijn, en ten derde, dat ook als die middelen er onvermijdelijk toe leiden dat de mededinging althans potentieel wordt beperkt of vervalst, dit onvermijdelijk gevolg niet verder gaat dan noodzakelijk is, wat met

³ [...] [herhaalde informatie].

⁴ [...] [herhaalde informatie].

name wél het geval zou zijn wanneer de mededinging volledig zou worden uitgeschakeld. Deze rechtspraak kan in het bijzonder toepassing vinden op overeenkomsten of besluiten die de vorm aannemen van regels die een bond, zoals een beroeps- of een sportbond, vaststelt om bepaalde ethische of deontologische doelstellingen na te streven en, meer algemeen, om de uitoefening van een beroepsactiviteit te regelen, indien de betrokken bond aantoonbaar dat aan de zo-even genoemde voorwaarden is voldaan (arrest van 19 februari 2002, [REDACTED] e.a., C-309/99, EU:C:2002:98, punt 97; arrest van 18 juli 2006, Meca-Medina en [REDACTED] C-519/04 P, EU:C:2006:492, punten 42-48; arrest van 21 december 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punt 113).

- 38 Deze rechtspraak van het Hof is echter niet van toepassing in situaties die gedragingen betreffen die, verre van er louter onvermijdelijk „toe te leiden” de mededinging althans potentieel te beperken, doordat zij de handelingsvrijheid van bepaalde ondernemingen beperken, in relatie tot die mededinging in die mate schadelijk zijn dat zij de bevinding rechtvaardigen dat zij er juist toe „strekken” de mededinging te verhinderen, te beperken of te vervalsen. Dus alleen indien na een onderzoek van de betrokken gedragingen in een bepaalde zaak uit die gedragingen blijkt dat deze er niet toe strekken de mededinging te verhinderen, te beperken of te vervalsen, moet worden beoordeeld of deze onder deze rechtspraak kunnen vallen. Gedragingen die ertoe strekken de mededinging te verhinderen, te beperken of te vervalsen kunnen dus alleen op grond van artikel 101, lid 3, VWEU en voor zover aan alle voorwaarden van die bepaling is voldaan, worden vrijgesteld van het verbod dat door artikel 101, lid 1, VWEU wordt opgelegd (zie bijvoorbeeld arrest van 21 december 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, punten 115 en 116).
- 39 Ter zake heeft advocaat-generaal Rantos er in zijn conclusie van 15 december 2022 in zaak C-333/21, European Superleague Company, op gewezen dat het „Europese sportmodel” met name wordt gekenmerkt door de openheid van zijn competities, waarvan de deelneming berust op de „sportieve verdienste” via een promotie- en degradatiesysteem, weshalve de Uniewetgever heeft besloten om het Europese sportmodel in het VWEU op te nemen om dat model te beschermen en het duidelijk van andere sportmodellen te onderscheiden, en artikel 165 VWEU heeft vastgesteld. Hoewel het Hof in het arrest van 21 december 2023 in die zaak (ECLI:EU:C:2023:1011) heeft geoordeeld dat artikel 165 VWEU niet kan worden beschouwd als een bijzondere regel die de sport zou onttrekken aan alle of een deel van de andere bepalingen van het primaire Unierecht die erop kunnen worden toegepast, of die de verplichting zou opleggen om de sport bij die toepassing een speciale behandeling toe te kennen (punt 101), heeft het Hof erkend dat sport bovendien onmiskenbaar specifieke kenmerken vertoont die weliswaar met name eigen zijn aan amateursport, maar die niettemin ook kunnen worden aangetroffen waar het gaat om sportbeoefening als economische activiteit (punt 103), en dat dergelijke specifieke kenmerken, naast andere aspecten en voor zover zij relevant zijn, eventueel in aanmerking kunnen worden genomen bij de toepassing van de artikelen 45 en 101 VWEU, doch enkel binnen het kader en met inachtneming van

de voorwaarden en de toepassingscriteria waarin elk van deze artikelen voorziet (punt 104).

- 40 Gelet op de specifieke aard van de activiteiten die de LKL en de basketbalclubs als economische actoren verrichten en de aard van de gesloten overeenkomst in haar economische en juridische context rijst naar het oordeel van de (uitgebreide) kamer in de onderhavige zaak de vraag of in het licht van deze omstandigheden en het feit dat de overeenkomst is gesloten in de context van de coronapandemie, dat wil zeggen de onzekere economische en juridische omstandigheden waaronder de ondernemingen actief waren en waarmee zij voor de eerste keer geconfronteerd werden, die omstandigheden de conclusie toelaten dat de overeenkomst dermate schadelijk is dat deze kan worden beschouwd als gelijkwaardig aan de reeds door het Hof onderzochte horizontale prijsbepalingsovereenkomsten, hetgeen op zich inhoudt dat een dergelijke overeenkomst zou moeten worden geclassificeerd als een overeenkomst die de mededinging naar strekking beperkt.
- 41 Volgens het arrest van het Hof van 4 juni 2009, T-Mobile Netherlands e.a., C-8/08, ECLI:EU:C:2009:343, punten 38 en 39, zijn de mededingingsregels van het VWEU namelijk niet uitsluitend bedoeld om de rechtstreekse belangen van de concurrenten of van de consument te beschermen, maar om de structuur van de markt en daarmee de mededinging als zodanig veilig te stellen, en is er bijgevolg niet eerst sprake van een onderling afgestemde feitelijke gedraging met een mededingingsbeperkende strekking wanneer er een rechtstreeks verband met de verbruikersprijzen bestaat.
- 42 Ondanks dat de (uitgebreide) kamer heeft erkend dat een overeenkomst met betrekking tot de aankoopprijs van diensten naar haar aard een mededingingsbeperkende overeenkomst kan vormen, is het de (uitgebreide) kamer echter niet duidelijk of het enkele feit van een overeenkomst tussen economische actoren kan wijzen op een dergelijke mate van schade dat deze tot de bevinding kan leiden dat er sprake is van een overeenkomstige inbreuk op het mededingingsrecht zonder dat wordt vastgesteld dat een dergelijke overeenkomst ook tot rechtstreekse schade voor de consument kan leiden. In dit verband rijst de vraag of een overeenkomst zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is als zodanig omvangrijke gevolgen voor de mededinging of de consument heeft gehad, gezien het feit dat de betrokken sportcompetities vanwege de coronapandemie zijn afgelast en dat basketbalspelers, als werknemers van de basketbalclubs, evenals tot op zekere hoogte de mededinging op de markt, ongunstig zijn beïnvloed.
- 43 Teneinde uitspraak te kunnen doen over de betrokken overeenkomst in de context van artikel 101 VWEU of over de aansprakelijkheid van de LKL en de basketbalclubs in het licht van de economische en juridische context van die overeenkomst, zoals in de onderhavige beschikking is uiteengezet, is het naar het oordeel van de (uitgebreide) kamer ook van belang om de mogelijke relevantie vast te stellen van de specifieke eigenschappen van de in het hoofdgeding aan de orde zijnde overeenkomst.

- 44 Ten slotte overweegt de (uitgebreide) kamer, teneinde de twijfels weg te nemen die zijn gerezen over de uitlegging van de voor het hoofdgeding van belang zijnde bepalingen van het primaire Unierecht, dat deze aangelegenheid naar het Hof dient te worden verwezen voor een prejudiciële beslissing aangaande de in de onderhavige beschikking bedoelde vragen van uitlegging van het Unierecht.

[Gelet op een en ander [...]] [verwijzing naar procesrechtelijke bepalingen] beschikt de uitgebreide kamer

als volgt:

[...] [standaard procesbewoordingen]

De volgende vragen worden verwezen naar het Hof van Justitie van de Europese Unie voor een prejudiciële beslissing:

„1) Kan een overeenkomst tussen basketbalclubs en hun vereniging, die een basketbalclubkampioenschap organiseert, om de spelers die bij die basketbalclubs in dienst zijn op grond van hun geldende contracten geen salaris te betalen, worden beschouwd als een mededingingsbeperkende overeenkomst, doordat daarin voor de toepassing van artikel 101, lid 1, onder a), VWEU de aankooprijzen van de diensten van de basketbalspelers worden bepaald?

2) Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: kan een overeenkomst zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is, dan worden beschouwd als een overeenkomst die de mededinging naar strekking beperkt in de zin van artikel 101, lid 1, onder a), VWEU?

3) Zijn, voor de toepassing van artikel 101, lid 1, onder a), VWEU, gelezen in samenhang met artikel 165 VWEU, bij de uitspraak over een overeenkomst zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is, de economische en juridische context van die overeenkomst in het licht van de aanvang van de coronapandemie en de relevante door de overheidsinstanties vastgestelde beperkingen ten aanzien van economische en sportactiviteiten van belang, en zou met die omstandigheden rekening moeten worden gehouden bij de uitspraak over de in het hoofdgeding aan de orde zijnde overeenkomst en over de aansprakelijkheid van de basketbalclubs en hun vereniging?

[...]

[standaard procesbewoordingen en samenstelling van de uitgebreide kamer]